

Bursa'nın Hanım Vekilleri

Nezaket Özdemir

Osmanlı döneminde başlayan kadın hareketinden Bursalı Kadın Milletvekillerine uzanan süreç

Araştırmacılar için Osmanlı toplumunda kadın en zor alanlardan biridir. Askere gitmediği, vergi vermediği için kadın nüfusu hakkında bilgi ve belge bulunması zordur. Ancak zengin olup ticaretle ilgilenirse, ya da Osmanlı hanedanı içinde güçlü bir kişilik olarak sivrilebilirse hakkında bilgi bulabilirsiniz. Bu nedenle Osmanlı sarayında kadın hâkimiyeti ne kadar gerçekse Osmanlı toplumunda kadının yok sayılması da o kadar gerçektir. Osmanlı toplum yaşantısı içinde kadının yerini alması ve her alanda etkinliğinin görülmesinin ancak Meşrutiyetten sonra başladığı görülür. Özgürlüğün penceresini aralayan Meşrutiyet kadınlar için de birikimlerini ortaya koyabilecekleri vesileler hazırlamıştır. Kadınların toplumda var olma mücadelesi ya da Osmanlı döneminde eğitilmiş kadınların kafesin dışına taşan hak talepleri olarak niteleyebileceğimiz bu süreç zaman içinde kitlesel taleplere dönüşmüştür. Kadınların zaman içinde çok ağır bir tempoda adım adım kazandıkları bu taleplerin kazanılmasında eğitim haklarının kazanılmasının çok önemli bir katkısı vardır.

Medreseler dışında gelişen bağımsız ilk okullaşma II. Mahmud'un(1785-1839) saltanatının son yıllarında 1838'de ibtidai ve rüşdi isimleri ile yapılanmaya başladı ise de eğitimdeki bu gelişmenin ilk zamanlarda İstanbul'un dışına çıkamadığı bilinmektedir.¹ Yine de bu gelişme kadınlarında da örgün eğitimden yararlanabilmelerinin kapısını aralamıştır diyebiliriz. Bursa'da Osmanlı dönemindeki sıbyan mektebi sayısı 134'tür fakat bunun kaç tanesinin kız okulu olduğu belli değil.² İlk mektepler konusunda en kapsamlı çalışma Eğitim Nazırı Saffet Pala döneminde hazırlanan 1 Eylül 1869 tarihli Maarifi Umumiye Nizamnamesidir. Bu nizamnamenin 15. Maddesinde Bir yerde kızlar için “*Bir yerde iki sıbyan mektebi varsa, bunlardan biri kızlara, öteki erkeklere ayrılacaktır. Bir mektep olan yerlerde, kızlar için mektepler yapılınca kadar onlar erkek çocuklarla aynı mektebe gidecekler, fakat onlarla karışık oturmayacaklardır.*” denilmektedir.³

Tanzimat'ın (3 Kasım 1839) ilanıyla birlikte görülen ikinci aydınlanma dalgası eğitimde gelişimin hızlanmasını sağlar. Ocak 1859'da Sultan Ahmed'te açılan ilk kız rüştiyesi kız çocukları için yeni bir umuttur. Özel öğretmenlerden ilk kademe bilgileri evlerinde almış olan kızlar bu sayede ortaokul eğitimi almak olanağına kavuşur. Kızların eğitimde bir adım daha ileriye gidebilmeleri bu okullarda eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gereğine bağlı olarak 1869 yılında alınan bir kararla sağlanır. Maârif-i Umûmiyye Nizamnâmesi'nin 68 maddesi uyarınca Kız rüştiyelerinde görev yapmak üzere 26 Nisan 1870'de İstanbul'da “Dârülmualimât” adıyla ilk kız öğretmen okulu kurulur. Bu ilk kız öğretmen okulu, *Dârülmualimât-ı Sıbyan* ve *Dârülmualimât-ı Rüştiye* bölümlerinden meydana geliyordu. Ayrıca bu bölümler de müslim ve gayri müslim olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Sıbyan okulunda öğretmenliğin öğretim süresi iki, rüştiye öğretmenliğinin ise dört yıldır. Bu durum kadınların eğitiminde büyük bir gelişme olduğu gibi ilk meslek edinme fırsatıdır.⁴

¹ Necdet Sakaoğlu. 14. yy'dan 21.yy'la Türkiye'de eğitim. s.8

² Hızlı, Mefail. Bursa Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Döneminde Bursa Sıbyan Mektepleri. s.175.

³ Zülfü Demirtaş. “Osmanlı'da Sıbyan Mektepleri ve İlköğretimin Örgütlenmesi”. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.XVIIc.2007/1, 173-183s.

⁴ Necdet Sakaoğlu. 14. yy'dan 21.yy'la Türkiye'de eğitim. s.11 Ön bilgi Raporu. Forum İstanbul, 2023.

1911 yılından itibaren kurulmaya başlanan kız liseleri İstanbul'daki birkaç okuldan ibaretti. 1914'te İnas (kızlar) Darülfünunu kuruluncaya dek kadınların gidebilecekleri bir üniversite de yoktu. Eğitimle ilgili bu gelişmelerle kadınlar için çok önemli mesafelerin kat edildiği gerçektir ama bu okulların sadece İstanbul'da bulunması doğal olarak kadın hareketinin de İstanbul'dan başlaması sonucunu doğuracaktır. Ancak bu okullardan mezun olarak Anadolu'ya yayılan bayan öğretmenler Anadolu'nun aydınlık yüzü olacak ve görev yaptıkları yerlerde kadınlar için umut ve teşvik kaynağı olacaktır. 1325(1909) tarihli salnameye göre Bursa kız rüştiyesindeki öğrenci sayısı 37'dir.⁵ Bu okul 1933-1934 eğitim öğretim yılından itibaren Bursa Kız Lisesi olarak yapılacaktır. Kız muallim mektebi ise daha önceki bir tarihte, 26 Aralık 1914'te Fransız kilisesinin yanındaki sörlük mektebi⁶ binasında açılmıştır. İlk mezunlarını 1918-1919 eğitim yılında veren okuldan 1923 yılına kadar 474 öğretmen mezun olmuştur.⁷

Osmanlıda kız öğrenciler için okullaşma başlamadan evvel kadın hareketinin ilk temsilcileri doğal olarak daha örgün eğitim kurumları açılmazdan önce eğitimle tanışma olanağı bulan kadınlardır. Özel öğretmenler tarafından eğitilen, birkaç dil bilen bu kadınlar, 1870'lerden itibaren çeşitli kadın gazeteleri ve dergileri çıkarmaya başladılar. 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra kadın dergilerinde adeta bir patlama yaşanır. Kendisini “kadınlara mahsus ilmi, siyasi mecmua” olarak tanımlayan ilk dergi “Demet” adını taşımaktadır. Yazı kadrosunda Mehmet Akif, Mehmet Emin, Selim Sırrı gibi ünlü erkek yazarların yanı sıra Halide Salih (Edip), İsmet Hakkı gibi ünlü kadın yazarlar da yer almaktaydı. Örneğin İsmet Hakkı, kız okullarına fen dersleri konmasını savunan, eğitimde eşitlik isteyen, daha çok kadın yazarın olması gerektiğini söyleyen bir yazardı. *Kadınlar Dünyası* isimli dergi ise daha radikal görüşlerin savunulduğu bir dergi olarak göze çarpmaktadır. Yazı kadrosunda Ulviye Mevlan, Mükerrerem Belkıs, Nimet Cemil, Nebile Akif, Yaşar Nezihe gibi yazarların bulunduğu *Kadınlar Dünyası*'nın okur kitlesi Müslüman kadınlarla sınırlı değildi. Osmanlı'nın Rum ve Ermeni kadınları da dergiyi ilgiyle takip ediyorlar, mektuplar yazıyorlardı.⁸

Kadınlar Dünyası, sadece bir dergi olarak kalmayacak, örgütlenme ihtiyacı ve talebi karşısında, yayın hayatına başladıktan kısa bir süre sonra dergi yönetimindeki Ulviye Mevlan öncülüğünde *Osmanlı Müdâfaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti (Osmanlı Kadın Haklarını Savunma Cemiyeti)* isimli bir dernek kuracaktır. Kadınların çalışma yaşamına katılması için çeşitli çalışmalar yürüten dernek, 1913'te Müslüman Osmanlı kadınlarının ilk kez bir kamu kuruluşuna girmesini sağlayarak önemli bir kazanım elde eder. Bir Fransız şirketinin yönetiminde olan telefon şirketine başvuran kadınlardan yedisi, derneğin mücadelesi ve çabaları sonucunda İstanbul Telefon İdaresine kabul edilir. Bu kadınların iş hayatında kazandıkları ikinci meslek olacaktır. Bu arada *Kadınlar Dünyası* bir yandan da kızlara üniversitede okuma hakkının verilmesi için ısrarlı bir mücadele yürütmektedir. Derginin yazarlarından biri olan Mükerrerem Belkıs: “Şimdi biz bir inkılâp yapacağız, terakki edeceğiz. Bunun için kaptanlara ihtiyacımız var. Hiç şüphe yok ki büyük dimağları, rehberleri bize Darülfünun yetiştirecektir.” Kadınların yürüttüğü kararlı mücadele sonucunda, önce bu hak sınırlı bir şekilde tanınarak 1914'te, ilk kez kızlar üniversitesi olan İnas Darülfünun'u açıldı. 1921 yılında ise yükseköğretim karma hale getirildi.

⁵⁵ 1325 Sene-i Hicriyesine Mahsus Hüdâvendigâr Vilayeti Sâlnâme-i Resmisi.

⁶ Sörlük Mektebi Rahibe Okulu

⁷ bcg.org.tr

⁸ İlkay Meriç. Osmanlı'dan TC'ye Kadın Hareketi ve kadın hakları.

Milli mücadele döneminde de kadınların işgallere karşı protesto mitingleri ile tepkisini ortaya koyma, ordunun hizmetinde bulunma, mermi ve giyecek imal etme ve cepheye malzeme taşıma gibi alanda büyük yararlılıklar gösterdikleri bilinmektedir. Milli mücadelede erkeklerin yanında yer alan hanımların Bursalı hanımların, Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinin 10 Ocak 1920 tarihli sayısında yayınlanan protesto telgraflarını, Bursa'da Yaşam Dergisi'nin Temmuz 2009 sayısında "*Bursa Arşivi: İzmir'in İşgali Üzerine Bursalı Hanımların Ortaya Koyduğu İrade.*" başlığı altında anlatmışım.⁹

Mustafa Kemal Paşa'nın konu hakkındaki görüşleri 30 Mart 1923 tarihli Vakit Gazetesi'nde yayınlanır. "*Dünya'da hiçbir millet kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez. Erkeklerden kurduğumuz ordumuzun hayat kaynaklarını kadınlar işletmiştir. Çift süren, tarlayı eken, kağnısı ve kucağındaki yavrusu ile yağmur demeyip, kış demeyip cephenin ihtiyaçlarını taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakâr, o ilahi Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim.*"

Ancak her platformda görevden kaçınmayan kadınların Avrupalı hemcinslerinden önce her alanda olduğu gibi siyasi alanda da haklarını elde etmeleri salt bu düşünce çerçevesinde açıklanamaz. Osmanlı'da yükselmeye başlayan ve devleti kadın hakları konusunda ciddi adımlar atmak zorunda bırakan güçlü bir kadın hareketi olduğu gerçeğini görmezlikten gelmek yanlış olur. 28 Mayıs 1913'te kurulan Osmanlı Müdâfaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti sekiz yıl önce kurulurken bu talep "*henüz zamanı gelmediği*" düşüncesiyle programa dahil edilmeyen siyasi haklar, 1921'de programa eklenir. İşgal altında bulunan İstanbul'da dernek daha fazla yaşama şansı bulamaz ise de kadınların mücadelesi devam eder.

1923 yılında "İntihâb-ı Mebusan Kanunu"nun (*milletvekili seçim kanunu*) görüşülmesi esnasında kadına seçme hakkının verilmesi konusu gündeme gelerek çeşitli tartışmalara yol açmış, ne var ki, bu hakkın verilmesi kabul edilmemiştir. Buna karşılık aynı yılın Haziran ayında (16 Haziran 1923) başkanlığını yazar Nezihe Muhittin'in (1889-1958) yaptığı "*Kadınlar Halk Fırkası*" kurularak, ilk siyasi oluşum meydana getirilir.¹⁰ Ancak siyasi hakkı olmayan kadınların böyle bir oluşum içinde yasal olarak varlıklarını kabul ettirmeleri mümkün değildi. 7 Şubat 1924'te "*Türk Kadınlar Birliği*"ni kuran kadınlar, çalışmalarını bu yoldan sürdürmeye başladılar. Kadınlar, birliğin tüzüğünde amaçlarını: "... *kadınların sosyal ve siyasi haklarını elde edecek olgunluğa eriştirilmesi...*" olarak belirlemek suretiyle amaçlarını açıkça ortaya koymuşlardır. Haklarını elde etmek için her platformu kullanarak mücadelelerini sürdüren kadınlardan biri olan Süreyya Hulusi, 1926'da Trabzon Türk Ocağı'nda verdiği konferansta: "*Türk kadını tarihte siyasi rol oynamıştır. Kadın kendi benliğini idrak eder. İktisadi sahada haiz-i tesir olursa neden memleket işlerinde geri kalsın. Herkes anadan vatan dersi alır da ne için o vatanın idaresi ve mukadderatı mevzu-u bahs olduğu zamanda mahmul vaziyette bırakılır. Vatanda tüten ilk ocak eğer kadın parmağıyla tutuşmuşsa ve eğer vatan o ocakların müşterek bir ifadesi ise öyle zannediyorum ki vatan ve kadın yekdiğerinden ayrılmayan iki mefhum teşkil ederler...*" sözleri ile Türk kadınının seçme ve seçilme haklarının verilmesinin gerekliliğini vurguluyordu.¹¹

⁹ Bursa Arşivi: İzmir'in İşgali Üzerine Bursalı Hanımların Ortaya Koyduğu İrade." 148-151s. Bursa'da Yaşam. Temmuz 2009.

¹⁰ Ayten Sezer. Türkiye'deki ilk kadın milletvekilleri ve meclisteki çalışmaları

¹¹ Ahmet Polatlı. Türk Kadının Milli Bütünlükteki yeri. Gösterim. 2008/8.

Bu yolda gösterilen çabaların ilk sonuçları 3 Nisan 1930'da kabul edilen Belediye Kanunu ile alındı. Bu kanuna göre kadınlar ilk kez Belediye seçimlerinde oy kullanma ve Belediye Meclislerine seçilme hakkını elde ettiler. 26 Ekim 1933'de Köy Kanunu'nda yapılan değişiklikle köy muhtar ve heyetlerine seçilebildi. Bu yasaların çıkmasından sonra 1934 yılında yapılan ilk yerel seçimlerde kadınlar seçimlere girerek yerel yönetimlerde görev aldı.

Bursa'da 1896 Selanik doğumlu Zehra Budunç ve Eczacı Leman Hanım yapılan seçimlerde Belediye meclis üyeliğine seçilmişlerdir.¹² Kazım Baykal'ın kitabında anılan Eczacı Leman Hanımın ismi 1934 il yıllığında doğrulanmamaktadır. Yıllıkta verilen listede iki eczacı ismi vardır ama ikisi de erkektir. (Eczacı Tevfik Bey ve Eczacı Mümtaz Bey)¹³ Eczacı Leman Hanım hakkında başka bir kaynaktan da bilgi edinmek mümkün olmadı ama Bursa'da yayınlanan 14 İkinci Teşrin (Kasım) 1934 tarih "Kardeş" gazetesinde Belediye meclisinde yapılan oylama ile Zehra Hanım'ın oy birliği ile Belediye Başkan Yardımcılığına seçildiği bildirilmektedir. Bu oylama sonucu Zehra Budunç Türkiye'de Belediye Başkan vekilliğine seçilen ilk kadın olmuştur. Zehra Hanım daha sonra 1946 yılında yapılan genel seçimlerde VIII. Dönem Bursa milletvekili seçilecektir.

Kadınların siyasi haklarını kazanmak için verdikleri mücadele 5 Aralık 1934'te dönemin Başbakanı İsmet İnönü ve 191 arkadaşının; 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun 10.ve 11. maddelerinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifinin kabul edilmesiyle milletvekili seçme ve seçilme hakkını kazanmaları ile sonuçlanır. Böylece birçok Avrupa ülkesinden önce¹⁴ 8 Ekim 1934'de kabul edilen ve 5 Aralık 1934'de yürürlüğe giren yasayla kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınır. 1876 yılında kurulan ilk parlamentodan 59 yıl sonra 8 Şubat 1935'te yapılan genel seçimlerde TBMM meclisine de 1935-1939 yılları arasında V. Yasama Döneminde 17 kadın milletvekili girer. Bu hanımlardan Şekibe İnsel Bursa Milletvekili, Malatya Milletvekili Mihri İffet Pektaş ise Bursa doğumludur. Fakihe Öymen ise kadınlara seçme ve seçilme hakkı verildiğinde Bursa Kız Lisesi Müdürüdür. Şekibe Hanımın da aday olmak istemesi üzerine aynı şehirden iki kadın aday kabul edilmediğinden Fakihe Öymen İstanbul'dan milletvekili aday olmuştur ve V. yasama döneminde milletvekili seçilmiştir.

Bu hanımlardan 1886 İstanbul doğumlu Şekibe İnsel TBMM'de Bursa'yı V. Yasama Dönemi'nde temsil eden milletvekili olmuştur. XIX. Yüzyıl Osmanlı devlet adamlarından Baruthane Nazırı Necip Mehmet Paşanın 3. üçüncü kuşak torunudur. Şekibe Hanım, Necip Mehmet Paşanın üç oğlundan biri olan Cemil Mehmet Bey'in oğlu Hüseyin Bey'in kızıdır. Annesi Fatma Hanım, İstanbul Alman Lisesi mezunudur.¹⁵ Kenan Kahraman tarafından Şekibe İnsel hakkında yazılan makalede, Yüzbaşı Selahattin'in Romanı'na dayanarak Kız Lisesi Müdürü olarak tanıtılmaktadır. Ancak orada adı geçen Şekibe Hanım, Şekibe Ali Hanım'dır. Bursa'da Kurtuluş Savaşı sırasında Kız Lisesi Müdürlüğü yapmış, fakat Mustafa Kemal taraftarları ile işbirliği yaptığı gerekçesi ile Damat Ferit Hükümeti tarafından görevden alınmıştır.¹⁶

¹² Kazım Baykal.2000 Yıllık Bursa'nın Belediyesi. s.102

¹³ 1934 il yıllığı. s 10

¹⁴ Fransa ve İtalya'da kadınlara 1946'da, İsviçre'de ise 1971'de seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır. Suudi Arabistan Kralı Abdullah 2011 yılında ülkesinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı verileceğini ilan etmiştir.

¹⁵ Kenan Kahraman. İlk Türk kadın Milletvekillerinden İnegöllü Şekibe İnsel. Bursa Araştırmaları. Mayıs 2003/1, s.15

¹⁶ Bursa Arşivi: Bursa'ya yolu düşen bir eğitimci: Şekibe Ali. S.65

Şekibe Hanım hakkındaki bilgilerimiz, Kenan Kahraman'ın aile fertlerinden aldığı bilgiye dayalı olarak, Atatürk tarafından Keçiören Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürlüğü'ne atandığı yönünde. 1935 genel seçimlerinde Bursa ilinden aday olan Şekibe İnel mecliste çocuklar üzerinde önemli çalışmalar yapmıştır. Milletvekilliği döneminin bitiminde siyasetten ayrılan Şekibe Hanım, babası Hüseyin Bey'in emekli olduktan sonra İnegöl'e yerleşmesi ile birlikte çiftçilikle uğraşmaya başlamıştır. 29 Mart 1970 tarihinde vefat etmiştir. Evlilik soyadı Akkavuk olan Şekibe Hanım kimi kaynaklarda bu soyadı ile geçmektedir.

TBMM'de V. Yasama Dönemi'nde meclise giren Malatya milletvekili Mihri Pektaş 1895 Bursa doğumlu. Eğitimini Amerikan Kız Kolejinde tamamlayan Mihri İffet Pektaş, 1909'da Halide Edip Adıvar tarafından kurulan Teali-i Nisvan Cemiyeti'ne üye olmuştur. Cemiyet sosyal ve kültürel çalışmalar dışında Balkan Savaşları sırasında cemiyet üyesi kadınların gönüllü hemşirelik yaptığı hastanenin binasını Mihri Pektaş sağlamıştır. V, VI, VII. Yasama Dönemlerinde Malatya milletvekili olarak görev yapan Mihri İffet Pektaş, Ünlü Bektaş Şeyhi Nafi Baba'nın kızı Fazma Hayriye Hanım'ın Yusuf Bey ile evliliğinden dünyaya gelen Hüseyin Pektaş(1883-1970) ile evlenir. Mihri İffet Pektaşın çocukları Necla(1918) ve Süveyda(1919) Atatürk döneminde cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği yapan Hasan Rıza Soyak'ın iki oğlu Enver ve Sungu Soyak'la evlenirler. Robert Kolejde İngilizce öğretmenliği ve CHP Kütüphane encümenliği yapan ve William Mitchel Ramsay'ın "*Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*" isimli kitabını dilimize çeviren Mihri Pektaş 4 Temmuz 1979'da vefat etmiştir.¹⁷

Fakihe Öymen 1900, İşkodra doğumludur. Darülfünunun Coğrafya bölümü mezunudur. Bursa Kız Muallim Mektebinde tarih ve coğrafya öğretmenliği ve Bursa Kız Lisesi'nin ilk müdürüdür.¹⁸ TBMM'de V. dönem milletvekilliği yapan Fakihe Öymen Bursa'nın ilk özel okulu olan Bizim Mektep'in öğretmenlerinden Edip Bey'le evlenmiştir. 6 Nisan 1963 tarihinde vefat etmiştir.

TBMM'sinde VIII. Yasama döneminde görev yapan Zehra Budunç, eğitimci. Yunan işgali sırasında Bursa'da Ankara'ya bağlı gizli bir örgüt kuran yurtsever bir hanım. İşgalin son yıllarında yakalanarak Yunanistan'a sürgün edildi. Lozan Anlaşması'ndan sonra CHP'den siyasete atılan Zehra Hanım 1946 yılında milletvekili seçildi. Zehra Hanım kardeşleri Nazike, Saide ve Leman hanımlarla birlikte Bursa'da "*Bizim Mektep*" adıyla kurulan ilk özel okulun da kurucusudur. 1950 yılında siyasi yaşamını sonlandıran Zehra Budunç İstanbul'a (*Büyük Ada*) yerleşmiş 25 Mayıs 1956'da vefat etmiştir.¹⁹

XIII. yasama döneminde Bursa milletvekili seçilen Nilüfer Gürsoy, Türkiye'nin III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kızıdır. 1921 Bursa doğumlu klasik filoloji mezunudur. Akademisyen olarak Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde görev yaparken 1960 ihtilalinde babasının tutuklanarak cezaevine koyulması üzerine 1961 yılında kurulan Adalet Partisi'nde siyasete atılır. 1961'de Bursa 1965'de İstanbul milletvekili olarak XIII ve XIV. dönem milletvekili olarak görev yapar. 1969 genel seçimlerinde bu kere DP listesinden İstanbul milletvekili seçilen Nilüfer Gürsoy görev süresinin bitiminde siyasetten çekilmiştir.²⁰

1970 -2007 yılları arasında TBMM'inde temsil olanağı bulamayan Bursalı hanımlar XXII. dönemde AKP listesinden Canan Candemir Erçelik'in Bursa Milletvekili seçilmesi ile

¹⁷ www.alevivizyon.com

¹⁸ 1934 il yılı. 32s.

¹⁹ Akkılıç, Yılmaz. Bursa Ansiklopedisi.İc. 273s.

²⁰ Akkılıç, Yılmaz. Bursa Ansiklopedisi. İlc. 801s.

yeniden meclise girmiştir. XXIII ve XXIV. dönemlerde AKP'den Bursa milletvekili Canan Candemir Çelik 1974 Gaziantep (Oğuzeli) doğumlu. 1988 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Serbest avukat olarak serbest avukatlık yapan Çelik 2001 yılında AKP'den siyasete atıldı. Gaziantep ve Bursa teşkilatlarında görev alarak 28 Şubat 2005 tarihinde yapılan kongrede Bursa İl Kadın Kolları Başkanı seçildi. Dernekler mevzuatı ile ilgili araştırmaları bulunan Çelik, 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan genel seçimlerde XXIII. Dönem Bursa Milletvekili seçildi. Halen Adalet ve Kalkınma Partisi MKYK üyesi olan Canan Candemir Çelik XXIV. Dönemde de milletvekili seçilmiş olup halen bu görevini sürdürmektedir. XXIII dönem görevinde TBMM' Başkanlık Divanı Katip üyeliğinde bulunan Çelik'in TBMM sitesinde, 12.12. 2011 tarihli genel kurulda *"2012 yılı merkezi yönetim bütçe kanunu ile 2010 yılı merkezi yönetim kesin hesap kanunu hakkında"* AKP adına konuşma yaptığı belirtilmiştir.²¹

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan genel seçimlerinde mecliste sayıları 50'den 78'e yükselen kadın milletvekillerinden 3 tanesi Bursa'dan seçilmiştir. Bursa'nın Meclis'te AKP'li Canan Candemir Çelik ve Tülin Erkal Kara ile CHP'li Sena Kaleli olmak üzere 3 hanım milletvekili ile temsil edildiği dönemde kadınların temsil oranı %9'dan % 14'e yükselir.

XXIV. Dönem Bursa Milletvekili Tülin Erkal Kara 1969 Belçika (Charlerio) doğumlu ve İstanbul Üniversitesi Fransız Filolojisi mezunu. AKP'den siyasete atılan Kara, 2011 yılında Uluslararası Bursa Kadın Dayanışma Derneği Başkanlığını üstlenmiştir. AKP Bursa il kadın kolları başkanı iken bu görevinden istifa ederek milletvekili adayı olan Kara, 12 Haziran 2011 genel seçimlerinde Bursa Milletvekili seçilmiştir. Halen bu görevde bulunan Tülin Erkal Kara Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Türk Grubu Üyeliğini sürdürmektedir. Meclis'te 04.04. 2012 tarihinde *"Ak Parti Grubu adına Grup Başkanvekilleri Giresun Milletvekili Nurettin Canikli, Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, İstanbul Milletvekili Ayşe Nur Bahçekapılı, Adıyaman Milletvekili Ahmet Aydın, Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal ve 120 Milletvekilinin, darbeler ve muhtıraların toplumsal, siyasal, ekonomik ve hukuki alanlardaki etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi"*ne imza koyan milletvekili, 19.12.2012 tarihli bütçe görüşmelerinde ve 03.11.2011 tarihli grup önerisinde meclis genel kurulunda söz almıştır.²²

XXIV. dönem Bursa Milletvekili Sena Kaleli 1956 Bursa doğumlu. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü mezunu. Bursa'da 1926 yılında Türkiye'nin ilk şehirlerarası yolcu taşımacılığını başlatan Kamil Koç'un kızı. 1995 yılında aile şirketi olan Kamil Koç Otobüsleri AŞ. Genel Müdürü olan Sena Kaleli, Bursa da BOOY-KOOP, GESİAD, BUSİAD, SİVİLAY, BUKİAD, AIESEC gibi sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. Aktif siyasete 2009 yılı yerel seçimlerinde CHP'den Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığına aday gösterilerek başladı. 12 Haziran 2011 seçimlerinde CHP listesinden Bursa milletvekili seçildi. XXIV dönemde 9 kanun teklifinde ilk imza sahibi olan Sena Kaleli, 24 kanun teklifini imzası ile destekledi. 19.03.2012 tarihinde *"2011 yılında ülkemize giren bir miktar paranın kaynağına ilişkin, "bir sözlü soru önergesi veren, Kaleli ayrıca 50 yazılı soru önergesi verdi. 68 Meclis Araştırma Önergesi ve 3 gensoru önergesi"*ne imza koyan milletvekili TBMM Genel Kurulunda 2012 bütçe görüşmelerine 6 kez, çeşitli kanun görüşmelerinde 20 kez ve gündem dışı görüşmelerde 2 kez konuşma yapmıştır.²³

²¹ www.tbmm.gov.tr

²² www.tbmm.gov.tr

²³ www.tbmm.gov.tr

KAYNAKLAR

-30 Mart 1923 tarihli Vakit Gazetesi

-Akkılıç Yılmaz, hazl. Bursa Ansiklopedisi. IVc. İstanbul, 2002, Bursa Kültür ve Sanat Yayınları. AŞ:

-Baykal, Kâzım. 2000 Yıllık Bursa'nın Belediyesi. Bursa, 1976, Özkardeşler Matbaası. 182s.

-Bursa Arşivi: Bursa'ya yolu düşen bir eğitimci: Şekibe Ali. Bursa'da Yaşam. Aralık 2009. 64-65s.

-Bursa Arşivi: İzmir'in İşgali Üzerine Bursalı Hanımların Ortaya Koyduğu İrade." 148-151s. Bursa'da Yaşam. Temmuz 2009. Olay medya Center.

-1325 Sene-i Hicriyesine Mahsus Hüdâvendigâr Vilayeti Sâlnâme-i Resmisi. Bursa, H 1325 (1907), Vilayet Matbaası. 616s. 44 Plan, Levha, Resimli.

-Demirtaş, Zülfü" Osmanlı'da Sıbyan Mektepleri ve İlköğretimin Örgütlenmesi."Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.XVIIc.2007/1, 173-183s.

-Hızlı, Mefail. Bursa Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Döneminde Bursa Sıbyan Mektepleri. Bursa, 1999, Uludağ Üniversitesi. 186s.

-Kahraman, Kenan "İlk Türk Kadın Milletvekillerinden İnegöllü Şekibe İnel." Bursa Araştırmaları; Kent Tarihi ve Kültürü Dergisi. 2003/1, 15-16s.

-Polatlı, Ahmet. Türk Kadının Milli Bütünlükteki Yeri. Gösterim. 2008/8.s.

-Sakaoğlu, Necdet 14. Yy..'dan 21.yy.'la Türkiye'de Eğitim. Ön bilgi Raporu. Forum İstanbul, 2023, bs.y.y. 77s.

-Sezer, Dr. Ayten. "Türkiye'deki İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclis'teki Çalışmaları", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi. XIVc.1998/42, 889-905s.

-www.tbmm.gov.tr